

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalous

Yrittäjyys

2010

Anneli Ylijukuri

MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITON EHKÄISEVÄ PERHETYÖ OSTOPALVELUNA

– Palvelun tarvekartoitus Varsinais-Suomen
kunnissa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Anneli Ylijukuri

MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITON EHKÄISEVÄ PERHETYÖ OSTOPALVELUNA

– Palvelun tarvekartoitus Varsinais-Suomen kunnissa

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Mannerheimin Lastensuojeluliiton tarjoaman ehkäisevää perhetyö – ostopalvelun tarvetta Varsinais-Suomen kunnissa.

Lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnista, ja erityisesti pahoinvoinnista, on viime aikoina puhuttu paljon. Jos perheiden ongelmiin tartuttaisiin ajoissa, säästettäisiin kustannuksia ja ehkäistäisiin inhimillistä kärsimystä, jonka hintaa ei rahassa voi mitata. Oman kortensa keloon perheitä auttaakseen on halunnut tuoda Mannerheimin Lastensuojeluliitto, joka tarjoaa ehkäisevää perhetyötä kunnille ostopalveluna ja haluaa laajentaa palvelualueitaan Varsinais-Suomessa.

Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimi julkisista hankinnoista annettu laki, jonka tarkoituksena on ohjata julkisia yksiköjä kustannustehokkaisiin hankintoihin ja verovarojen hyödylliseen käyttöön. Lain tarkoituksena on myös turvata yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntarjoajien tasavertaisuus hankintaprosessin aikana.

Tutkimuksen perusteella ehkäisevä perhetyö – ostopalvelulle nähtiin Varsinais-Suomen kunnissa tarvetta. Lähes kolme neljäsosaa kyselyyn vastanneista perheiden ja heidän asioiden parissa työskentelevistä kuntien työntekijöistä, koki ehkäisevä perhetyö – palvelun kaltaiselle ostopalvelulle tarvetta kunnassaan.

ASIASANAT: Ostopalvelu, perhetyö, laki julkisista hankinnoista

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business Administration | Entrepreneurship

14th November 2010 | 38 pages

Instructors: Ella Kasi, Raija Haataja-Nurminen

Anneli Ylijukuri

PREVENTIVE FAMILY HELP – THE SERVICE BY THE MANNERHEIM LEAGUE FOR CHILD WELFARE

– Analysis of the need for the service in the municipalities of Southwest Finland

The goal of this thesis was to find out the need for the preventive family help - service, provided by the Mannerheim League for Child Welfare, in Southwest Finland municipalities.

There has been a lot of writing and discussion about the well-being of children and their families lately. If the problems were tackled in time, it would save not only costs but also prevent human suffering, the price of which cannot be measured in money. The Mannerheim League for Child Welfare has wanted to do this valuable work. They have a view of expanding the availability of their service in the municipalities of Southwest Finland.

The theoretical framework was the Public Procurement Act, which aims to provide guidance to public entities for cost-effective procurement and sensible use of fiscal resources. The Act is also designed to level the ground for private and third sector bidders during the procurement process and to protect each party.

Based on the results of this study, one could see a genuine need for the preventive family help – service in the Southwest Finland municipalities. Almost three-quarters of the respondents, who are working in the field of social work, saw a need for the service in their respective municipalities.

KEYWORDS:

Purchasing Service, Family help, Public Procurement Act

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
1.1 Opinnäytetyön tavoite	6
1.2 Opinnäytetyön tausta	7
1.3 Mannerheimin Lastensuojeluliitto	8
2 OPINNÄYTETYÖN TIETOPERUSTA	9
2.1 Ehkäisevä perhetyö	9
2.2 Palvelun tarvekartoitus	10
3 OSTOPALVELU	11
3.1 Yksityinen palvelutuotanto	12
3.1.1 Yksityisen palvelutuotannon hyödyntäminen	13
3.1.2 Järjestö palveluntuottajana	13
3.2 Palveluun liittyvä toimivalta ja lainsäädäntö	15
3.2.1 Perustuslaki	15
3.2.2 Lastensuojelulaki	15
3.2.3 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta	16
3.2.4 Laki julkisista hankinnoista	16
3.2.5 Sosiaalihuoltolaki	18
3.3 Ostopalvelun kilpailuttaminen ja hankintaosaaminen	18
3.4 Sosiaalipalvelujen hankinta	20
3.4.1 Tarjoajien valinta	23
3.4.2 Tarjouspyyntö	23
3.4.3 Tarjouksen valinta ja hankintasopimus	24
3.4.4 Hankintaoikaisu	25
3.4.5 Muutoksenhaku ja seuraamukset	26
3.4.6 Vahingonkorvaus	28
4 TUTKIMUSTYÖN TOTEUTTAMINEN	29
4.1 Tutkimusmenetelmä	29
5 TUTKIMUSTYÖN TULOKSET	30
5.1 Palvelun tarve Varsinais-Suomen kunnissa	31
6 POHDINTA	33
6.1 Havaintoja	34
6.2 Haasteita	35
6.3 Kyselyn arviointia	36
LÄHTEET	37

LIITE 1 KUNTIIN LÄHETETTY SÄHKÖPOSTIViesti	39
LIITE 2 KYSELYLOMAKE	40

KUVIOT

Kuvio 1. Sosiaalipalvelun hankintaprosessi	28
Kuvio 2. Ehkäisevän perhetyön kaltaisen palvelun tarjontatilanne kunnissa	31
Kuvio 3. Palvelun tarve kunnissa	31
Kuvio 4. Täydentävän palvelutarpeen suhde tähänhetkiseen palveluntarjontaan	33

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön tavoite

Opinnäytetyöni tarkoituksena on perehtyä kunnan palveluhankintoihin liittyviin käytänteisiin ja lainsäädäntöön. Sosiaalipalvelujen hankintaan liittyy paljon lainsäädäntöä ja käytänteitä, joita sekä kunnan hankinta-asiantuntijoiden, että palveluntarjoajien on syytä tuntea.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) ehkäisevä perhetyö on kunnille tarjottava palvelupaketti ja jo ennen kuin palvelun tarvetta aletaan määritellä, tulee kaikki lainsäädännölliset asiat ottaa huomioon. MLL:n Varsinais-Suomen piirissä on tähän vaadittavaa osaamista, mutta koska haluan kehittyä sosiaalipalvelujen hankintojen asiantuntijaksi, perehdyn opinnäytteessäni laajasti myös niihin liittyvään lainsäädäntöön ja käytänteisiin.

Hankin ostopalveluun liittyvää asiantuntemusta, jota mahdollisesti voin hyödyntää myöhemmin työurallani esimerkiksi kunnan tai järjestön työntekijänä tai yritysneuvojana. Tavoitteen saavuttamista varten selvitän työssäni myös sosiaalipalvelujen hankintoihin liittyviä ongelmakohtia ja kehittämistarpeita. Useissa tutkimuksissa joita työssäni avaan, on käynyt ilmi, että kuntien työntekijät toivovat hankinta-asioihin lisää koulutusta ja erityisesti osaamista, jota toivon opinnäytetyön tekemisestä saavani.

Koska haluan opinnäytteelläni olevan välitöntä käytännön merkitystä myös työelämälle, valitsin empiiriseksi tutkimusaiheekseni MLL:n ehkäisevä perhetyö - palvelun tarvekartoituksen Varsinais-Suomen kunnissa. Opinnäytetyölläni myös selvitän, kannattaako MLL:n Varsinais-Suomen piirin markkinoida palveluaan kunnille vai keskittää voimavaransa toisaalle.

1.2 Opinnäytetyön tausta

Ehkäisevästä sosiaalityöstä, eli ongelmiin puuttumisesta ennen niiden kärjistymistä, puhutaan tänä päivänä paljon. Jos perheiden ongelmiin tartuttaisiin ajoissa, ehkäistäisiin paljon sekä henkilökohtaista hätää että säästettäisiin kustannuksia. Kunnilla ei aina ole omia resursseja tarjota perheille MLL:n ehkäisevän perhetyön kaltaisia palveluja, joten järjestö haluaa selvittää, onko Varsinais-Suomen kuntien lastensuojelusta vastaavien viranomaisten mielestä ehkäisevä perhetyö - palvelulle tarvetta.

Palvelun varsinaiseen hankintapäätökseen vaikuttaa olennaisesti myös kunnan budjetti eli päätös siitä, miten varat käytetään, mutta ensimmäisenä palveluntarjoajan tulee tietää onko palvelulle tarvetta niiden viranomaisten mielestä, jotka asian kanssa ovat läheisesti tekemisissä. Palvelun tarpeeseen vaikuttaa myös palvelun saatavuus muilta palveluntarjoajilta. Koska MLL tuntee tarkasti yritykset, jotka voivat tarjota ehkäisevän perhetyön kaltaista palvelua, ei niiden selvittäminen tässä opinnäytetyössä tuo heille lisäarvoa. Siksi rajaan muut palveluntarjoajat ja budjettiin liittyvät asiat opinnäytetyöni ulkopuolelle.

Pyrin tuomaan palvelunhankintaprosessiin liiketaloudellista näkökulmaa ja uskon, että valmista tuotosta voivat hyödyntää esimerkiksi lapsiperheiden sosiaalipalveluja tarjoavat uudet yrittäjät ja järjestöjen työntekijät, jotka ovat työssään tekemisissä julkisten hankintojen kanssa. Liiketaloudellinen näkökulma rajaa aiheittani niin, että keskityn tarkastelemaan mm. sosiaalipalvelujen kilpailuttamisen kustannusnäkökulmia ja rajaan tutkimukseni ulkopuolelle mm. aiheeseen muutoin läheisesti vaikuttavat, laatuun liittyvät tekijät. On muistettava, että hankintoihin liittyvät käytännöt ja lainsäädäntö uudistuvat jatkuvasti, joten asiasta kiinnostuneen on syytä tarkistaa, ovatko ne oleellisesti muuttuneet opinnäytetyöni valmistumisen jälkeen.

Sosiaalipalvelujen ulkoistaminen koskee luonnollisesti myös palvelujen käyttäjää tai asiakasta, mutta rajaan tutkimukseni koskemaan vain palvelun tuottajan ja tilaajan näkökulmaa.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyviä asioita käsitellään usein yhdessä, niin myös opinnäytettä varten perehtymissäni teoksissa. Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhetyö kuuluu sosiaalipalveluihin, joten rajaan terveystalveta koskevan tiedon työni ulkopuolelle. Opinnäytetyöni ulkopuolelle olen rajannut myös joitakin kohtia muutoin olennaisista laeista, jotka eivät ehkäisevä perhetyö – palvelua koske.

1.3 Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Mannerheimin Lastensuojeluliiton, opinnäytetyön toimeksiantajan, juuret sijoittuvat aikaan 90 vuotta sitten. Suomi oli juuri itsenäistynyt ja kokenut sisällissodan kauheudet. Kolmen miljoonan ihmisen kansasta yksi kolmasosa oli alle 15-vuotiaita. Suuri osa lapsista kärsi puutteesta ja sadasta syntyneestä lapsesta yli kymmenen kuoli jo vauvana. Monet lapset olivat orpoja, joidenkin vanhemmat olivat vankileirillä. (Korppi-Tommola 1990, 16–17.)

Koska sosiaalihuolto, kuten kaikki muutkin hallinnonalat, olivat vasta rakennus- tai korjausvaiheessa eikä ollut paikkaa, mistä hakea apua tarttuivat kansalaiset itse ohjaksiin lievittääkseen ympärillä näkyvää hätää. Kenraali Carl Gustaf Mannerheimin sisar, Sophie Mannerheim, oli yksi heistä. Vuonna 1917 hän perusti yhdistyksen auttamaan äitejä ja heidän lapsiaan. Ruotsista saadun avustusrahan turvin hän osti kiinteistön Helsingin Kalliosta, jonne hän perusti äitien turvakodin 1918. Samalla paikalla toimii MLL:n keskustoimisto vielä tänä päivänä. (Korppi-Tommola 1990, 20.)

Sophie Mannerheim perusti myös työryhmän, jonka kantavaksi voimaksi osoittautui Erik Mandelin, joka oli tutustunut eri maiden suojelukasvatusjärjestelyihin. Mandelin julkaisi syksyllä 1919 lastensuojeluohjelman, joka painotti juuri ennaltaehkäisevää työtä. Mandelin ja Sophie Mannerheim esittelivät kenraali Mannerheimille työryhmänsä suunnitelmat ja pyysivät tätä mukaan toimintaan. Syyskuussa vuonna 1920 tämä ydinjoukko, mukaan lukien dosentti Arvo Ylppö, päätyi kansalaisjärjestön perustamiseen, johon kaikki voisivat kuulua. (Korppi-Tommola 1990, 22;26.)

Perustava kokous pidettiin kenraali Mannerheimin kotona 4.10.1920. Paikalla olevat 16 ihmistä päättivät perustaa valtakunnallisen lastensuojeluliiton. Kenraalin nimiehdotus Suomen Lastensuojeluliitto hylättiin ja nimeksi päätettiin Kenraali Mannerheimin Lastensuojeluliitto, koska Mannerheimin nimen uskottiin paremmin vetoavan yleisöön. Mannerheim nimettiin liiton kunniapuheenjohtajaksi. Järjestön ohjelma oli ajalleen hyvin radikaali. Lähtökohtana oli, että kaikilla lapsilla on oikeus asiantuntevaan huoltoon ja heitä on hoidettava hyvin. Kaikki lastensuojelutyö, mikä ei lain mukaan kuulunut valtiolle tai kunnalle, kirjattiin liiton tarkoitukseksi. 10 vuotta liiton perustamisen jälkeen, vuonna 1930, paikallisosastoja oli perustettu jo 524. (Korppi-Tommola 1990, 27–28; 51)

Nyt Mannerheimin Lastensuojeluliitto on Suomen suurin lastensuojelujärjestö johon kuuluu yli 92 000 jäsentä ja 565 paikallisyhdistystä. Piirejä, jotka tukevat paikallisyhdistysten toimintaa on 13. (MLL 2010.)

Varsinais-Suomen piiri

Piirin alueella vuonna 2008 oli 67 itsenäistä paikallisyhdistystä ja jäseniä yli 11 000. Piirin toimisto sijaitsee Turussa ja aluetoimistot sijaitsevat Salossa ja Uudessakaupungissa. Piiriä johtaa hallitus, jonka puheenjohtajana toimii Taina Salmi. (MLL:n Varsinais-Suomen piiri 2010a).

Keskeisiä osa-alueita piirin toiminnoissa ovat ammatillinen palvelutoiminta, nuorisotyö, kansalaisvaikuttaminen ja vapaaehtoistyö lapsiperheiden avuksi. Toiminnan kivijalka on yhdistysten vapaaehtoistyö, jota piirin tehtävänä on tukea. (MLL:n Varsinais-Suomen piiri 2010b).

2 OPINNÄYTETYÖN TIETOPERUSTA

2.1 Ehkäisevä perhetyö

MLL:n ehkäisevä perhetyö on kotipalvelua. Vuonna 2008 järjestöt tuottivat 75 % yksityisestä lapsiperheiden kotiavusta (Peltosalmi, ym. 2009). Opinnäytetyötä

kirjoitettaessa, MLL tarjosi ehkäisevän perhetyön kaltaista palvelua kuudessa varsinaissuomalaisessa kunnassa. Perhetyö on yksi osa-alue MLL:n tarjoamista ammatillisista perhepalveluista (Haataja-Nurminen 2009, 14).

Ehkäisevän perhetyön kohderyhmänä on lapsiperhe josta on herännyt huoli jonkin pidempään jatkuneen asian takia. Perhetyö on käytännönläheistä ja räätälöidään kunkin perheen tarpeisiin sopivaksi. Tärkeää perhetyössä on perheen motivointi ja rohkaisu. Työtä tehdään yhteistyössä kunnan, perheen ja MLL:n työntekijöiden kesken. Ehkäisevä perhetyö on esimerkiksi

- Ammatillista lasten leikittämistä, pelailua, ulkoilua ym., joka mahdollistaa esimerkiksi vanhemman terapiassa, AA-kerhossa tms. käynnin
- Lastenhoitoon, kasvatukseen ja turvallisuuteen liittyvien asioiden läpikäyntiä keskustellen ja yhdessä tehden
- Käytännön ohjausta arjen hallintaan liittyvien kotiaskareiden hoidossa yhdessä tekemisen avulla
- Perheen sosiaalisten verkostojen vahvistaminen
- Kriisi- ja riskitilanteissa perheen tukeminen
- Muiden tukimuotojen piiriin ohjaamista ja, tarvittaessa, saattamista. (Haataja-Nurminen 2009, 25.)

Kunta voi ostaa MLL: tarjoamaa ehkäisevää perhetyötä ostopalveluna täydentämään kunnan omaa perhetyötä. Palvelua toteutetaan joustavasti myös iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. MLL:lta palvelun tilaa aina kunnan lastensuojelun sosiaalityöntekijä tai vastaava ja palvelusta laaditaan ostopalvelusopimus. (Haataja-Nurminen 2009, 26.)

2.2 Palvelun tarvekartoitus

Ammattitaitoiset sosiaalijärjestön työntekijät seuraavat jatkuvasti ja tarkasti millaisia palveluja kunnat asiakkailleen tarjoavat ja minkälaisia palveluja tarvittaisiin lisää. Jos kunnan palvelutarjonnassa nähdään puute, voi järjestö harkita kyseisen palvelun tarjoamista kunnalle. Ennen palvelun tarjoamista ja

markkinointia täytyy järjestön kuitenkin selvittää, onko palvelulle tarvetta myös kunnan työntekijöiden mielestä. Tämän selvittämiseksi tehdään siis palvelun tarvekartoitus. Kartoitus voidaan tehdä usealla eri tavalla. Tässä työssä se tehdään kyselytutkimuksena Varsinais-Suomen kuntien lastensuojelusta vastaaville työntekijöille, perhetyöntekijöille tai sosiaalihoitajille.

3 OSTOPALVELU

Kunnan yksityisiltä hankkimia palveluja, kuten esimerkiksi kotipalveluja ja asumispalveluja, kutsutaan yleisesti ostopalveluiksi. Ostopalvelut ovat julkisia palveluhankintoja, jos julkisista hankinnoista annetussa laissa (348/2007) säädetyt edellytykset täyttyvät. (Narikka 2008, 42.) Sosiaalipalvelun osalta tämä tarkoittaa, että ostopalvelu on kilpailutettava, mikäli hankinnan ennakoitu arvo ilman arvolisäveroa on yli 30 000 euroa (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348).

Kun kunta luovuttaa palvelun tuotantovastuun osittain tai kokonaan yksityiselle palveluntuottajalle voidaan puhua myös palvelun ulkoistamisesta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että kunta voisi luovuttaa myös järjestämisvastuunsa. Siksi onkin erotettava toisistaan palvelun ulkoistaminen, eli tuotantovastuun siirtäminen, yksityistämisestä, jolla tarkoitetaan tilannetta jossa järjestämisvastuu siirretään lainsäädännöllisesti julkiselta yksityiselle sektorille. (Narikka 2008, 42.)

Yksityiset sosiaalipalvelujen tuottajat nähdään erityisesti kunnan omien palvelujen täydentäjinä ja joustavoittajina (Kovalainen, ym. 2008, 7). Toisaalta kunnan rooli palvelujen tuottajana on vaihtumassa yhä enenevässä määrin palvelujen järjestämiseen, ostamiseen ja valvontaan (Kovalainen ym. 2008, 10).

Kunnissa on pyrkimystä pitkäaikaisiin sopimuksiin. Vuonna 2008 tehtyyn tutkimukseen saatiin vastaus 167 eri kunnasta ja tutkimus osoittaa, että eniten ostopalvelusopimuksia laaditaan 2-3 vuoden pituisiksi jaksoiksi ja toiseksi eniten tehdään 1-2 vuoden pituisia ostopalvelusopimuksia. Yksikään vastaaja sosiaali-

ja terveystoimesta ei ilmoittanut laativansa alle vuoden mittaisia sopimuksia. (Linna & Pihkala 2008, 10.)

3.1 Yksityinen palvelutuotanto

Yksityisillä sosiaalipalveluntuottajilla on sekä julkisia että yksityisiä asiakkaita. Yksityisten sosiaalipalvelujen ostajia ovat erityisesti kunnat, jotka ostavat valtaosan järjestöjen tuottamista sosiaalipalveluista. Kotipalvelua ostavat myös kotitaloudet. (Suomen virallinen tilasto SVT 2007, 90.) MLL:n ehkäisevä perhetyö on kotipalvelua, jota tarjotaan kuntien ostettavaksi. Vuonna 2004 kunnat ostivat yksityisiltä palveluntuottajilta kotipalvelua yhteensä 35,4 miljoonalla eurolla (SVT, 93).

Yksityisten yritysten ja järjestöjen tuottamien sosiaali- ja terveystalveluiden osuus on viime vuosina lisääntynyt jatkuvasti. Yksityisten sosiaalipalvelujen osuus kustannuksilla mitaten oli vuonna 2006 27,6 prosenttia, josta järjestöjen osuus 17,3 prosenttia. (Peltosalmi ym. 2009, 94.)

Järjestöjen osuus yksityisestä sosiaalipalvelujen tuotannosta on kaksi kolmasosaa (Lith 2006, 47). 2000-luvulla sosiaalialan yritystoiminta on kuitenkin kasvanut nopeammin kuin kolmannen sektorin tuotanto mm. yritysten uusperustannan lisääntymisen, kolmannen sektorin palvelutuotannon yhtiöittämisen ja kotitalousvähennysjärjestelmän laajentumisen vuoksi. (Lith 2006, 31).

Kuntien ostopalveluista sosiaalipalvelut yksityisiltä muodostavat noin 55 %. Avohuollon palveluissa, joihin myös MLL:n ehkäisevä perhetyö lukeutuu, yksityisten palveluiden osuus kuntien käyttökustannuksista on noin 6 %. Jatkossa suurin kasvupotentiaali ja huomio kiinnittyvät juuri avohuollon palveluihin kuten kotipalveluun ja siihen liittyviin tukipalveluihin. Nämä nykyisin kuntien omana työnä tuotetut palvelut ovat tuotoksen arvolla mitattuna huomattavan suuria toimialoja sosiaalihuollossa. (Lith 2006, 15.)

3.1.1 Yksityisen palvelutuotannon hyödyntäminen

Yksityisen palvelutuotannon hyödyntäminen liittyy ennemminkin kunnan kokoon ja väestönkasvuun kuin taloudellisiin tai poliittisiin seikkoihin (Martikainen 2009, 39). Kunnan pieni koko tai syrjäinen sijainti voi johtaa siihen, että kunnalla ei ole käytettävissä vaihtoehtoisin palvelujen järjestämistapoihin perustuvia sosiaalipalvelujen markkinoita. Palvelutarpeen kasvu voi vaikuttaa niin, että kunnat ostavat palveluja yksityiseltä sektorilta. (Narikka 2008, 41.)

Kuntien yksityiset ostopalvelut vaikuttavat yksityisen sosiaalipalvelutuotannon vilkkauteen, koska suuri osa näiden yritysten liikevaihdosta tulee suoraan kuntien hankinnoista. Kuitenkin kunnissa, joissa yksityisten sosiaalipalvelujen osuus käyttökustannuksista on keskimääräistä suurempi ja yritystoiminnan kasvukin nopeinta, suurin osa yksityisestä palvelun tuotannosta hankitaan kolmannen sektorin palveluntarjoajilta. (Lith 2006, 17.)

Kunnissa, joissa ostopalvelua käytetään paljon, myös yritystoiminnan yleinen kehitys on ollut 2000-luvulla nopeampaa, kuin kunnissa joissa ostopalveluilla ei ole suurta merkitystä. Tämä voi asiaa tutkineen Pekka Lithin (2006) mukaan antaa viitteitä siitä, että kunnan ostopalvelupolitiikka heijastaa epäsuorasti myös yleistä asennetta yrittäjyyttä kohtaan paikkakunnalla. (Lith 2006, 17).

3.1.2 Järjestö palveluntuottajana

Valtioneuvosto teki maaliskuussa 2007 periaatepäätöksen, jonka lähtökohta järjestöjen palvelutuotannon osalta on perinteinen: järjestöjen palvelut täydentävät julkista palveluntuotantoa silloin, kun kaupallinen toiminta ei voi tyydyttää yhteiskunnallisia tarpeita. Käytännössä järjestöjen palvelut täydentävät kuntien omaa palveluntuotantoa erityistä ammattitaitoa vaativissa tai hyvin pientä asiakaskuntaa palvelevissa tehtävissä (Narikka 2008, 158–159).

Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) kesäkuussa 2010 sosiaali- ja terveysalan kunnallisille vaikuttajille (N=199) tekemän valtakunnallisen kyselyn mukaan kolmas sektori nähdään kunnissa yhteistyökumppanina ja voimavarana. Järjestöjen vahvuuksia ei kuitenkaan vastaajien mukaan osata kunnolla

hyödyntää. Suurimpana haasteena yhteistyölle nähtiin toimintamallien ja rakenteiden puuttuminen kuntakentän ja paikallistason järjestötyön välillä. Järjestöjen runsauden ja henkilöstön vaihtumisen koettiin hämärtävän käsitystä siitä, kuka vastaa mistäkin. Toisena suurena haasteena pidettiin viestintää: järjestöt eivät ole tarpeeksi hyvin osanneet tiedottaa toiminnastaan ja sen hyödyistä kuntia puhuttelevalla tavalla. Asenneongelmiakin on: järjestöjen asiantuntemusta ei arvosteta riittävästi. Järjestöt voivat vastaajien mielestä tukea ihmisiä ongelmatilanteissa ja erityisesti varhainen puuttuminen nähtiin merkityksellisenä kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. (RAY 2010.)

Koska järjestöjen toiminta ei ole tiukkoihin suunnittelujärjestelmiin ja hallinnollisiin rakenteisiin sidottua, ne ovat pystyneet kehittämään toimintatapoja, joissa yhdistetään ammatillista osaamista sosiaaliseen tukeen sekä vertais- ja vapaaehtoistoimintaan. Järjestöt ovat myös voineet kehittää palvelutuotantoa alueille joissa yksityinen palveluntuottaja ei voi toimia, esimerkiksi kysynnän vähäisyyden tai syrjäisen sijainnin takia. Osa järjestöjen tuottamista palveluista on siirtynyt myöhemmin kuntien vastuulle. (SVT 2007, 47.)

Järjestötyölle on ominaista, ettei palveluja tuoteta niinkään elinkeino- tai yritystoiminnan-, vaan sosiaalipoliittisesta näkökulmasta (SVT 2007, 49). Järjestön tunnuspiirteenä käytetäänkin usein toiminnan voittoa tavoittelematonta tai yleishyödyllistä luonnetta. Toisaalta sosiaalialan järjestöt voivat toimia myös markkinaehtoisesti ja tuottaa kuntien hankkimia ostopalveluja, jolloin kyseenomaisen järjestön kilpailuoikeudellinen asema on sama kuin voittoa tavoittelevan yhtiön. (Narikka 2008, 159–160.) Tällöin niiden toimintaan tulee soveltaa julkisia tukia ja kilpailuttamista koskevia säännöksiä samoin periaattein kuin yritystenkin toimintaan (SVT 2007, 49). Siksi hankintojen parissa työskentelevillä, niin kunnan kuin järjestöjenkin työntekijöillä, on oltava myös liiketaloudellista ja lainsäädännöllistä osaamista.

Järjestötyön eri osa-alueet ovat kilpailulainsäädännön, verotuksen ja toiminnan avustamisen takia kyettävä erottamaan toisistaan (SVT, 49). MLL:n Varsinais-Suomen piiri ry on merkitty ennakkoperintärekisteriin ja se on liiketoiminnastaan

arvonlisäverovelvollinen, vaikka yritysmuotona se on aatteellinen yhdistys (Patentti- ja rekisterihallinto, 2010). MLL ei saa ehkäisevä perhetyö - palvelun tuottamiseen erityisiä tukia.

3.2 Palveluun liittyvä toimivalta ja lainsäädäntö

Kunnanvaltuusto päättää sosiaalihuollon yleisistä järjestämistavoista ja toimintalinjoista. Kuitenkin varsinainen sosiaalipalvelujen toteuttamiseen liittyvä yksilökohtainen päätöksenteko tapahtuu pääosin erillisissä sosiaalihuollon toimielimissä ja organisaatioissa. (Narikka 2008, 34.) Ostopalvelujen parissa työskentelevän on syytä tuntea tarkasti sosiaalipalveluja määrittävä lainsäädäntö.

3.2.1 Perustuslaki

Perustuslain 19 § pykälä määrittää oikeuden sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. (Suomen perustuslaki 0731/1999.)

3.2.2 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulain 2 § mukaan viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain.

Pykälässä 3a määritellään tarkemmin ehkäisevä lastensuojelu

...kunta järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi 2 luvun mukaista ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana.

Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan

esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417).

3.2.3 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta (STVOL 733/1992) 4 §:ssä säädetään kunnille kuuluvan sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuun periaatteista (Narikka 2008, 24). 4 § mukaan kunta voi järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvat tehtävät:

- 1) hoitamalla toiminnan itse;
- 2) sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa;
- 3) olemalla jäsenenä toimintaa hoitavassa kuntayhtymässä;
- 4) hankkimalla palveluja valtiolta, toiselta kunnalta, kuntayhtymältä tai muulta julkiselta taikka yksityiseltä palvelujen tuottajalta; taikka
- 5) antamalla palvelunkäyttäjälle palvelusetelin, jolla kunta sitoutuu maksamaan palvelun käyttäjän kunnan hyväksymältä yksityiseltä palvelujen tuottajalta hankkimat palvelut kunnan päätöksellä asetettuun setelin arvoon asti. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 733/1992.)

Saman pykälän mukaan kunnan on kuitenkin huolehdittava siitä, että hankittavat palvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta (STVOL 733/1992). Toisaalta lainsäädännössä ei yleensä tarkemmin määritetä hankittavien palveluiden laadun tasoa (Narikka 2008, 101).

3.2.4 Laki julkisista hankinnoista

STVOL ei määrää kuntia kilpailuttamaan sosiaalipalveluhankintojaan mutta niiden on noudatettava julkisista hankinnoista annettua lakia (Narikka 2008, 182–183). Hankintalain mukaan valtion ja kuntien viranomaisten, hankintayksikön, on kilpailutettava hankintansa siten kuin laissa säädetään.

Hankintalakia sovelletaan sosiaalipalveluhankinnoissa jos se on arvoltaan vähintään 30 000 € (Laki julkisista hankinnoista 30.4.2010/321).

Hankinnan ennakoitua arvoa laskiessa on perusteena käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa. Ennakoidun arvon on pädetävä silloin, kun hankintayksikkö aloittaa hankintamenettelyn tai toimittaa hankintailmoituksen julkaistavaksi. (Laki julkisista hankinnoista 30.4.2010/321.)

Lain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuolisia mahdollisuuksia tarjota tavaroita, palveluita ja rakennusurakointia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa (Laki julkisista hankinnoista 348/2007).

Laki velvoittaa hankintayksiköt hyödyntämään olemassa olevat kilpailuolosuhteet, kohtelevaan kilpailutukseen osallistuvia oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti sekä toimimaan avoimesti, ottaen huomioon suhteellisuuden vaatimukset. Hankintatoimet on järjestettävä siten, että hankinnat voidaan toteuttaa mahdollisimman kustannustehokkaasti ja suunnitelmallisesti sekä mahdollisimman tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Lisäksi laki velvoittaa ottamaan huomioon ympäristönäkökohdat. Jos tarjouskilpailussa on mukana hankintayksikön omistama yhteisö tai laitos tai toinen hankintayksikkö, on sitä kohdeltava samalla tavoin kuin muita tarjoajia ja ehdokkaita. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

Luvun 3 20 § kieltää jakamasta hankintoja eriin, osittaa tai laskea poikkeuksellisin menetelmin lain säännösten soveltamisen välttämiseksi. Palveluhankintaa ei myöskään saa liittää rakennusurakkaan tai muutoin yhdistellä hankintoja keinotekoisesti (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348).

Luvun 9 pykälässä 68 määrätään hankintayksikkö ilmoittamaan julkisesti avoimella tai rajoitetulla menettelyllä, neuvottelumenettelyllä taikka kilpailullisella neuvottelumenettelyllä toteutettavasta hankinnasta, palveluja koskevasta käyttöoikeussopimuksesta ja käyttöoikeusurakasta.

Hankintayksikön on ilmoitettava julkisesti myös puitejärjestelystä ja suunnittelukilpailusta. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348).

Hankintailmoitukset on toimitettava julkaistavaksi HILMAssa, joka on Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä sähköinen maksuton palvelin. Järjestöt ja yritykset puolestaan saavat sieltä tietoa käynnissä olevista hankintaprosesseista ja tulevista hankinnoista (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010.).

Yhteensä hankintailmoituksia HILMAssa julkaistiin vuonna 2009 noin 21 000 kappaletta, joista palveluhankintoja oli noin 7000. Kunnat, kuntayhtymät sekä muut aluehallintotason viranomaiset julkaisivat yhteensä noin 13 000 hankintailmoitusta HILMAssa. Edellisten lisäksi HILMAssa hankintailmoituksia julkaisevat valtion viranomaiset ja liikelaitokset sekä muut hankintayksiköt. (HILMA, Julkiset hankinnat 2010.)

3.2.5 Sosiaalihuoltolaki

Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhetyö on kotipalvelua. Sosiaalihuoltolain 17 § mukaan kunnan on huolehdittava kotipalvelun järjestämisestä. 20 § ja 21 § pykälä määrittää kotipalvelua tarkemmin

Kotipalveluilla tarkoitetaan asumiseen, henkilökohtaiseen hoivaan ja huolenpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen sekä muuhun tavanomaiseen ja totunnaiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista.

Kotipalveluja annetaan alentuneen toimintakyvyn, perhetilanteen, rasittuneisuuden, sairauden, synnytyksen, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn perusteella niille, jotka tarvitsevat apua suoriutuakseen 20 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä ja toiminnoista. (Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/710).

3.3 Ostopalvelun kilpailuttaminen ja hankintaosaaminen

Vuonna 2006 Valkama, Kallio ja Kankaanpää (2008, 59;61) tekivät kyselytutkimuksen jonka mukaan 74 % vastanneista kuntien talousjohtajista oli

sitä mieltä, että kilpailuttaminen vähentää sosiaalipalveluiden kustannuksia. Säästöjen arveltiin olevan noin 2-20 %. Kustannussäästöjä on syntynyt ainakin työsuhteisiin ja työvoimaan liittyvistä uudelleenjärjestelyistä. (Kovalainen ja Österberg-Högstedt 2008, 18).

Sosiaalialan kilpailuttamisesta vastaa kunnissa yleensä yhdessä tai yksin joko sosiaali- tai perusturvalautakunnat, sosiaali- tai perusturvajohtajat tai vastuualueiden viranhaltijat. Joissakin kunnissa kilpailuttamisesta vastaa hankintajohtajat tai -tiimit. (Kovalainen ja Österberg-Högstedt 2008, 25.)

Kovalaisen ja Österberg-Högstedtin (2008, 33) tekemän kyselyn mukaan kunnat tuottavat itse 60–90 % sosiaalipalveluista. Yksityisten sosiaalipalveluiden osuus jää suurimmassa osassa kunnista alle 20 % ja lähes puolella kunnista alle 10 %.

Yli kolmasosassa kunnista tärkein tekijä yksityisen sosiaalipalvelun tuottajan valinnassa oli hinta. Yli 69 % (N= 117) vastanneista virkamiehistä arvioi kilpailuttamisen sosiaalialalla olevan vaikeaa tai melko vaikeaa. (Kovalainen ja Österberg-Högstedt 2008, 33.) Yksi selitys tälle voi olla, että kilpailuttaminen on vielä suhteellisen tuore ilmiö ja uusien työ- ja menettelytapojen oppiminen on kunnan työntekijöille aikaa vievää ja vaativaa. Kun uusi sukupolvi, jolle kilpailuttaminen on alusta asti keskeinen osa työskentelyä, luovat uraa kunnissa, voivat vastaukset samaan kysymykseen olla erilaisia.

Viime vuosina julkisissa hankintojen kilpailuttamisesta on aiheutunut kunnille ongelmia. Hankintaprosessin virheet ovat johtaneet valituksiin, oikeuskäsittelyihin ja hankinnan viivästymiseen tai taloudellisten sanktioiden määräämiseen. (Narikka 2008, 185.)

Hankintaosaamisen tuleekin kunnissa olla hyvällä tasolla. On myös muistettava, että sosiaalipalvelujen lainsäädännöllisessä ohjauksessa voi tapahtua merkittäviä muutoksia, jotka vaikuttavat kuntien tehtäväkenttään. (Narikka 2008, 42.)

Vuonna 2008 kunnan työntekijöille tehdyn kyselyn mukaan kolme tärkeintä hankintaosaamisen kehittämisaluetta olivat:

1. Palvelujen hankintaan liittyvän kokonaisuuden hallinta
2. Sopimusmenettelyt ja toimivien sopimusten aikaansaaminen
3. Hankintaan osallistuvien työntekijöiden osaamisen kehittäminen (Linna & Pihkala 2008, 57.)

3.4 Sosiaalipalvelujen hankinta

Narikan mukaan kunnan on ennen hankintaprosessin aloittamista pyrittävä palvelustrategiassaan selvittämään ne palvelut jotka tulisi hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta. Vaikka suurin osa palveluista hankittaisiin yksityisiltä palvelun tuottajilta, kunnalla on vastuu palvelujärjestelmän ylläpidosta ja laadun varmistuksesta. Ennen palvelujen hankintaa, tulee ottaa huomioon laajoja lainsäädännöllisiä palvelun käyttäjien asemaa, verotusta, virkavastuuta ja henkilöstön asemaa koskevia kokonaisuuksia. (Narikka 2008, 42.)

Avoin- ja rajoitettu menettely

Lain julkisista hankinnoista (30.3.2007/348) § 65 mukaan, hankinnoissa on käytettävä ensisijaisesti avointa tai rajoitettua menettelyä. Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankinnasta hankintailmoituksen ja kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen. Hankintayksikkö voi myös lähettää tarjouspyyntöjä soveliaiksi katsomilleen toimittajille. Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen, johon halukkaat toimittajat pyytävät saada osallistua mutta vain hankintayksikön valitsevat toimittajat voivat osallistua. Alla kerrotaan missä tilanteissa tästä voi poiketa.

Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankinnasta hankintailmoituksen, johon halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee hankintasopimuksen ehdoista valitsemiensa toimittajien kanssa. Hankintayksikkö voi käyttää neuvottelumenettelyä

palveluhankinnoissa, joiden ennakoitu kokonaisarvo on alle 50 000 euroa. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

Hankintayksikkö voi käyttää neuvottelumenettelyä myös:

1) hankinnassa, jonka luonteen vuoksi tarjouspyyntöä ei voida tai sitä ei ole tarkoituksenmukaista laatia niin tarkasti, että paras tarjous voitaisiin valita avointa tai rajoitettua menettelyä käyttäen;

2) hankinnassa, jonka luonne ei poikkeuksellisesti mahdollista etukäteistä kokonaishinnoittelua tai johon liittyvät riskit eivät poikkeuksellisesti mahdollista etukäteistä kokonaishinnoittelua;

...

4) julkisen ja yksityisen sektorin yksittäistä hanketta koskevaan yhteistyöjärjestelyyn liittyvässä hankinnassa tai pysyvää kumppanuussopimusta koskevassa hankinnassa sekä pitkäkestoisessa hankinnassa;

5) valtakunnallisesti tai alueellisesti keskitettävässä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluhankinnassa;

6) moniammatillista erityisosaamista edellyttävässä hankinnassa erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon alalla;

7) poikkeuksellisen kiireellisessä hankinnassa, johon hankintayksikkö ei ole voinut kohtuudella varautua. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

...

Hankintayksikön on ennen hankintamenettelyä laadittava kuvaus hankinnan tavoitteista ja pääasiallisesta sisällöstä. Neuvottelumenettely voidaan toteuttaa vaiheittain vähentämällä ehdokkaiden tai tarjoajien määrää. Menettelyn vaihteellisuudesta sekä ehdokkaiden tai tarjoajien vähentämisen perusteista on ilmoitettava tarjouspyynnössä, hankinnan kuvauksessa tai hankintailmoituksessa. Jos sopivia ehdokkaita on riittävästi, hankintayksikön on neuvoteltava vähintään kolmen ehdokkaan kanssa. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

Suorahankinta

Hankintayksikkö voi tietyin edellytyksin tehdä myös suorahankinnan, jossa hankintayksikkö julkaisematta hankintailmoitusta valitsee menettelyyn mukaan yhden tai usean toimittajan, jonka kanssa hankintayksikkö neuvottelee sopimuksen ehdoista. Suorahankinnan voi tehdä esimerkiksi, jos:

- 1) avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka sopivia tarjouksia ja alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta;
- 3) sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä säädettyjä määräaikoja voida noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta, ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi;
- 7) kyseessä on palveluhankinta, joka tehdään suunnittelukilpailun perusteella ja joka on suunnittelukilpailun sääntöjen mukaan tehtävä kilpailun voittajan kanssa, tai jos voittajia on useita, näistä jonkun kanssa; tällöin kaikki voittajat on kutsuttava osallistumaan neuvotteluihin. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348).

Suorahankinta voidaan tehdä myös, mikäli kyseessä on alkuperäiseen tilaukseen sisältymätön lisäpalvelu

- joka tehdään alkuperäiseltä toimittajalta ja
- jonka kokonaisarvo on enintään 50 % alkuperäisestä tilauksesta ja
- jota ei voida teknisesti tai taloudellisesti erottaa pääsopimuksesta aiheuttamatta hankintayksikölle huomattavaa haittaa tai on ehdottoman välttämätön alkuperäisen sopimuksen loppuunsaattamiseksi

Suorahankinta voidaan tehdä myös mikäli

- kyseessä on alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävä uusi palveluhankinta, joka vastaa aikaisemmin avointa tai rajoitettua menettelyä käyttäen tehtyä palveluhankintaa ja
- alkuperäistä hankintaa koskevassa hankintailmoituksessa on mainittu mahdollisesta myöhemmästä suorahankinnasta ja

- lisäpalvelun ennakoitu arvo on otettu huomioon laskettaessa alkuperäisen sopimuksen kokonaisarvoa ja
- Alkuperäisen sopimuksen tekemisestä on kulunut alle kolme vuotta (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

Suorahankintaa voidaan käyttää myös ehkäisevän perhetyön kaltaisissa sosiaalipalveluhankinnoissa, jos tarjouskilpailun järjestäminen, neuvottelumenettelyn käyttö tai palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

3.4.1 Tarjoajien valinta

Tarjoajien soveltuvuus on arvioitava ennalta ilmoitettuja, tarjoajien taloudelliseen ja rahoitukselliseen tilanteeseen, tekniseen suorituskyykyyn tai ammatilliseen pätevyyteen liittyviä tai muita objektiivisia ja syrjimättömiä perusteita noudattaen ja suljettava pois ne ehdokkaat jotka eivät näitä perusteita täytä. Ehdokas voidaan sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle myös mm. rikostaustan, konkurssin tai veronmaksun laiminlyönnin vuoksi. Hankintayksikkö voi pyytää ehdokkailta ja tarjoajilta, asianomaisten säännösten mukaisesti, todistuksia ja selvityksiä poissulkemisperusteen tutkimiseksi. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348).

3.4.2 Tarjouspyyntö

Tarjouspyyntö on tehtävä kirjallisesti ja niin selvästi, että sen perusteella voidaan tehdä keskenään vertailukelpoisia ja yhteismitallisia ja tarjouksia. Tarjouspyyntö voidaan tehdä suullisesti vain neuvottelumenettelyssä ja suorahankinnassa jos se on perusteltua, esimerkiksi hankinnan kiireellisyydestä johtuen. Jos tarjouspyyntöä ja tarjouksia ei ole tehty kirjallisesti, tulee hankintaneuvotteluista pidettävästä pöytäkirjasta ilmetä menettelyn kulkuun ja tarjoajien asemaan vaikuttavat tiedot. Tarjouspyyntö on toimitettava samanaikaisesti, avoimessa menettelyssä kirjallisesti tai sähköisesti kaikille sitä

pyytäneille toimittajaehdokkaille, ja muissa hankintamenettelyissä menettelyyn valituille ehdokkaille. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

Tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa on oltava:

- 1) hankinnan kohde
- 2) ehdokkaiden tai tarjoajien taloudellista ja rahoituksellista tilannetta, teknistä kelpoisuutta ja ammatillista pätevyyttä koskevat ja muut vaatimukset sekä luettelo asiakirjoista, joita ehdokkaan tai tarjoajan on tätä varten toimitettava;
- 3) tarjouksen valintaperuste sekä käytettäessä valintaperusteena kokonaistaloudellista edullisuutta vertailuperusteet ja niiden tärkeysjärjestys;
- 4) määräaika tarjousten tekemiselle;
- 5) osoite, johon tarjoukset on toimitettava; sekä
- 6) tarjousten voimassaoloaika. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

Tarjouspyynnössä on ilmoitettava myös muut tiedot, joilla on olennaista merkitystä hankintamenettelyssä ja tarjouksen tekemisessä, kuten esimerkiksi hyväksytäänkö osatarjoukset ja vaihtoehtoiset tarjoukset (Hankinnat.fi 2010).

Jos tarjouspyyntö ja hankintailmoitus eroavat sisällöltään toisistaan, noudatetaan sitä, mitä hankintailmoituksessa ilmoitetaan. Ehdokkaille on varattava hankinnan laajuus ja laatu huomioon ottaen kohtuullinen aika tarjousten tekemiseen. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348).

3.4.3 Tarjouksen valinta ja hankintasopimus

Tarjouksista on hyväksyttävä se, joka on hankintayksikön kannalta kokonaistaloudellisesti edullisin tai hinnaltaan halvin. Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

Vertailuperusteina voidaan käyttää esimerkiksi laatua, kustannustehokkuutta tai toteutusaikaa. Vertailuperusteet on ilmoitettava tärkeysjärjestyksessä

hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

Palveluhankinnoissa, joissa palvelun tarjoamisesta vastaavien henkilöiden asiantuntemuksella, ammattitaidolla tai pätevyydellä on erityinen merkitys, vertailuperusteina voidaan käyttää myös hankinnan toteuttamisessa tarvittavaa tarjoajien soveltuvuuden vähimmäisvaatimukset ylittävää laadunhallintaa, pätevyyttä, kokemusta ja ammattitaitoa. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348).

Hankintaa koskeva päätös on tehtävä kirjallisena ja annettava tiedoksi niille, joita asia koskee. Päätöksestä on käytävä ilmi ainakin ehdokkaan, tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet ja ne perusteet joilla tarjousten vertailu on tehty. Hankintayksikön on liitettävä tekemäänsä päätökseen valitusosoitus, jossa selostetaan, miten asia on mahdollista saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi, hankintayksikön yhteystieto muutoksenhakuilmoitusta varten sekä ohjeet oikaisukeinon käyttämisestä (oikaisuohje), joissa selostetaan, miten ehdokas tai tarjoaja voi saattaa asian uudelleen käsiteltäväksi hankintaoikaisuna. Hankintapäätöksen tekemisen jälkeen hankintayksikön on tehtävä hankintasopimus, joka syntyy kirjallisen sopimuksen allekirjoittamisella. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

3.4.4 Hankintaoikaisu

Jos hankintasopimusta ei ole tehty, voi hankintayksikkö itse poistaa virheellisen päätöksensä tai peruuttaa muun hankintamenettelyssä tehdyn ratkaisun, jolla on oikeudellisia vaikutuksia ehdokkaiden tai tarjoajien asemaan, ja ratkaista asian uudelleen (hankintaoikaisu), jos päätös tai muu hankintamenettelyssä tehty ratkaisu perustuu lain soveltamisessa tapahtuneeseen virheeseen. Päätöksen tai ratkaisun korjaaminen ei edellytä asianosaisen suostumusta (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

Hankintayksikkö voi ottaa hankintaoikaisun käsiteltäväkseen omasta aloitteestaan tai asianosaisen vaatimuksesta ja sen on ilmoitettava

hankintaoikaisun vireilletulosta välittömästi niille, joita asia koskee. Asianosaisen on esitettävä oikaisuvaatimus 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta. Hankintayksikkö voi itse ottaa hankintapäätöksen tai ratkaisun korjattavakseen 60 päivän kuluessa siitä, kun hankintaoikaisun kohteena oleva päätös tai ratkaisu on tehty. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

3.4.5 Muutoksenhaku ja seuraamukset

Asianosainen voi saattaa hankintaa koskevan asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi tekemällä kirjallisen valituksen. Valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tiedon hankintaa koskevasta päätöksestä valitusosoituksineen. Jos hankintapäätös tai valitusosoitus on ollut olennaisesti puutteellinen, on valitus markkinaoikeudelle tehtävä viimeistään puolen vuoden kuluessa hankintapäätöksestä. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

Hankinta-asiaan muutosta hakevan on kirjallisesti ilmoitettava hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikön ilmoittamaan osoitteeseen viimeistään silloin, kun hankintaa koskeva valitus toimitetaan markkinaoikeuteen. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

Valituksen tultua vireille markkinaoikeus voi kieltää, keskeyttää tai sallia hankintapäätöksen täytäntöönpanon taikka määrätä hankintamenettelyn muutoin keskeytettäväksi väliaikaisesti markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi.

Päätäessään 1 momentissa tarkoitetusta toimenpiteestä markkinaoikeuden tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei toimenpiteestä aiheudu vastapuolelle tai muiden oikeuksille tai yleisen edun kannalta suurempaa haittaa kuin toimenpiteen edut olisivat.

Markkinaoikeuden lainoppinut jäsen voi yksinään päättää väliaikaisesta toimenpiteestä. (Laki julkisista hankinnoista (30.4.2010/321))

Jos hankintayksikkö antaa markkinaoikeudelle kirjallisen sitoumuksen olla panematta hankintapäätöstä täytäntöön niin kauan kuin asia on markkinaoikeudessa vireillä, ei markkinaoikeus ilman erityistä syytä anna päätöstä hankintapäätöksen täytäntöönpanon väliaikaista kieltämistä koskevasta vaatimuksesta. Jollei hankintaa voida sen luonteen vuoksi lykätä markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi, hankintayksikkö voi järjestää hankinnan väliaikaisesti tilaamalla sen joko hankintamenettelyyn osallistuneelta tai aiemmalta toimittajalta, vaikka hankinnasta olisikin tehty markkinaoikeuteen valitus. (Laki julkisista hankinnoista 30.4.2010/321.)

Valittajan vaatimuksesta markkinaoikeuden päätöksellä voidaan:

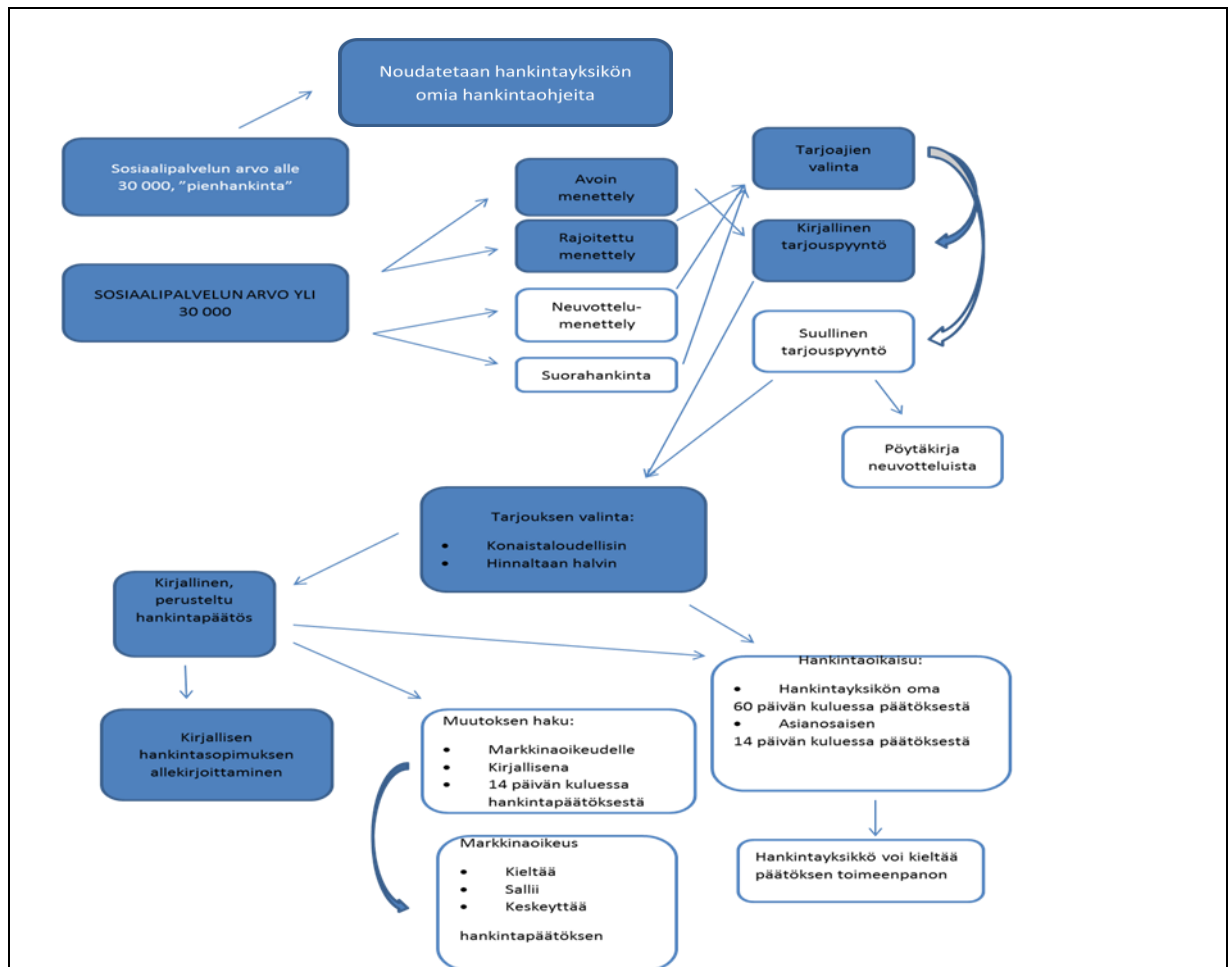
- 1) kumota hankintayksikön päätös kumota osaksi tai kokonaan;
- 2) kieltää hankintayksikköä soveltamasta hankintaa koskevassa asiakirjassa olevaa virheellistä kohtaa tai muuten noudattamasta virheellistä menettelyä; tai
- 3) velvoittaa hankintayksikköä korjaamaan virheellisen menettelynsä. (Laki julkisista hankinnoista (30.4.2010/321).)

Jos hankinnassa on menetelty lain julkisista hankinnoista tai sen nojalla annettujen säännösten, Euroopan unionin lainsäädännön taikka Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen vastaisesti, edellä mainittujen lisäksi markkinaoikeus voi:

- 4) määrätä hankintayksikön maksamaan hyvitysmaksun asianosaiselle, jolla olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu virheettömässä menettelyssä;
- 5) määrätä hankintayksikölle tehottomuusseuraamuksen;
- 6) määrätä hankintayksikön maksamaan valtiolle seuraamusmaksun;

7) lyhentää hankintasopimuksen sopimuskauden päättymään määräämänsä ajan kuluttua. (Laki julkisista hankinnoista 30.4.2010/321.)

Monimutkaista sosiaalipalvelun hankintaprosessia on selkiytetty ja yksinkertaistettu kuviossa 1.

Kuvio 1. Sosiaalipalvelun hankintaprosessi

3.4.6 Vahingonkorvaus

Jos hankintayksikkö lain julkisista hankinnoista tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisella menettelyllä aiheuttaa ehdokkaalle, tarjoajalle tai toimittajalle vahinkoa, on se velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon. Jos vahingonkorvausvaatimus koskee vain tarjousmenettelystä aiheutuneita kuluja, korvauksen tuomitsemiseksi riittää, että ehdokas tai tarjoaja näyttää

toteen virheellisen menettelyn ja sen, että virheettömässä menettelyssä hänellä olisi todella ollut mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.)

4 TUTKIMUSTYÖN TOTEUTTAMINEN

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri tarjoaa perhepalveluita Varsinais-Suomessa. Siksi tutkin opinnäytetyössäni ehkäisevä perhetyö – palvelun tarvetta Varsinais-Suomen kunnissa.

Varsinais-Suomi

Varsinais-Suomen maakunta on yksi Suomen 20 maakunnasta. Varsinais-Suomeen kuuluu yhteensä 28 kuntaa, joista 11 on kaupunkeja. Maakunnan väkiluku kesäkuussa 2010 oli 463 800 henkeä (Tilastokeskus 2010). Asukasmäärältään suurin kaupunki on Turku, jossa asui vuodenvaihteessa 2009/2010 176 000 henkeä ja pienin kunta Kustavi jossa asui vuoden 2010 alussa 881 (Turku 2010; Kustavi 2010).

4.1 Tutkimusmenetelmä

Ensimmäisenä selvitin perhetyöstä vastaavien kuntien viranomaisten numerot ja sähköpostiosoitteet, kuntien omilta internet sivuilta. Sain myös käyttöni MLL:n Webropol-palvelun tunnukset. Tein kyselyn ko. palvelun avulla ja lähetin kyselyn kuntiin sähköpostiin liitetyllä linkillä (Liite 1).

Tutkimukseni on kvantitatiivinen. Tutkimuksessani ei kuitenkaan ole käytetty otosta, kuten kvantitatiivisessa tutkimuksessa yleensä, vaan etukäteen oli tiedossa, mihin kuntiin kysely lähetetään.

Kysely lähetettiin kaikkiaan 27:ään kuntaan. Varsinais-Suomen maakunnassa on 28 kuntaa, mutta koska Ruskon kunnalle sosiaalipalvelut 1.1.2009 lähtien toimittaa Raisio kaupunki, lähetettiin Ruskoa ja Raisioita koskeva kysely Raisio sosiaalityöntekijälle (Ruskon kunta).

Kysely lähetettiin mm. kuntien lastensuojelusta vastaaville sosiaalityöntekijöille, perhetyöntekijöille tai sosiaalijohtajille. Tittelit vaihtelevat kunnittain.

Tutkimustuloksena saatiin tieto siitä, kuinka moni vastanneista näki palvelun tarpeellisen kunnassaan ja kuinka moni vastaajista haluaa palvelusta lisätietoa.

5 TUTKIMUSTYÖN TULOKSET

Kyselyyn vastasi kaikkiaan 14 kyselyn vastaanottanutta. Määrä ei ole huomattava opinnäytteeni kannalta, mutta MLL:n Varsinais-Suomen piirille tiedosta on huomattava apu muun muassa palvelumarkkinoinnin suunnittelussa.

Ensimmäinen kysymys koski vastaajan kuntaa, mutta koska vastaajille luvattiin, että kuntakohtaisia tuloksia ei opinnäytteessäni julkaista en käsittele ensimmäisen kysymyksen vastauksia tarkemmin.

Toisen kysymyksen tarkoituksena oli selvittää ehkäisevä perhetyö palvelun tarjontatilannetta Varsinais-Suomen kunnissa tällä hetkellä.

Kuudessa kunnassa ehkäisevän perhetyön – kaltaista palvelua tarjottiin vain itse tuotettuna (Kuvio 2). Mielenkiintoinen havainto oli, että kaikissa kunnissa jotka vastasivat palvelua tuotettavan ostopalveluna, vastattiin kunnan tuottavan palvelua myös itse. Yhdessäkään niistä kunnista, joista vastaus saatiin, ei siis tällä hetkellä tarjota ehkäisevän perhetyöpalvelun kaltaista palvelua pelkästään ostopalveluna. Tulos tukee Kovalaisen ja Österberg-Högstedtin (2008, 7) väitettä, jonka mukaan yksityiset sosiaalipalvelujen tuottajat nähdään erityisesti kunnan omien palvelujen täydentäjinä ja joustavoittajina. Yhdestä kunnasta vastattiin sekä ei että kyllä, itse tuotettuna, joka herättää kysymyksen mitä tällä tarkoitetaan.

Kuvio 2. Ehkäisevän perhetyön kaltaisen palvelun tarjontatilanne kunnissa

5.1 Palvelun tarve Varsinais-Suomen kunnissa

Kolmannessa kysymyksessä kysyttiin palvelun tarvetta kunnissa. Lähes kaksi kolmasosaa vastanneista näki MLL:n ehkäisevän perhetyön kaltaiselle palvelulle tarvetta kunnassaan (Kuvio 3).

Kuvio 3. Palvelun tarve kunnissa

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri tarjoaa ehkäisevää perhetyötä sekä lyhytkestoisena, tiiviinä että pitempiketoisena palveluna. Seuraavassa kysymyksessä selvitettiin onko kunnissa tarvetta erityisesti jommallekummalle palvelun kestolle. Viidessä kunnassa vastaaja koki tarvetta erityisesti lyhytkestoiselle palvelulle ja kolmessa sekä pitkä- että lyhytkestoiselle palvelulle. Yksikään vastaajista ei ilmoittanut tarvetta erityisesti pitempiketoiselle palvelulle. Kuusi vastaajaa ei nähnyt palvelulle tarvetta vastaushetkellä.

Seuraavissa kysymyksissä kysyttiin vastaajien halua vastaanottaa ehkäisevä perhetyö – palveluun tai muihin perhepalveluihin liittyvää materiaalia tai MLL:n yhteydenottoa. Vastaukset näihin kysymyksiin ovat MLL:n kannalta tärkeitä, koska näin he tietävät etukäteen, mille kunnilla palvelumarkkinointia kannattaa suunnata.

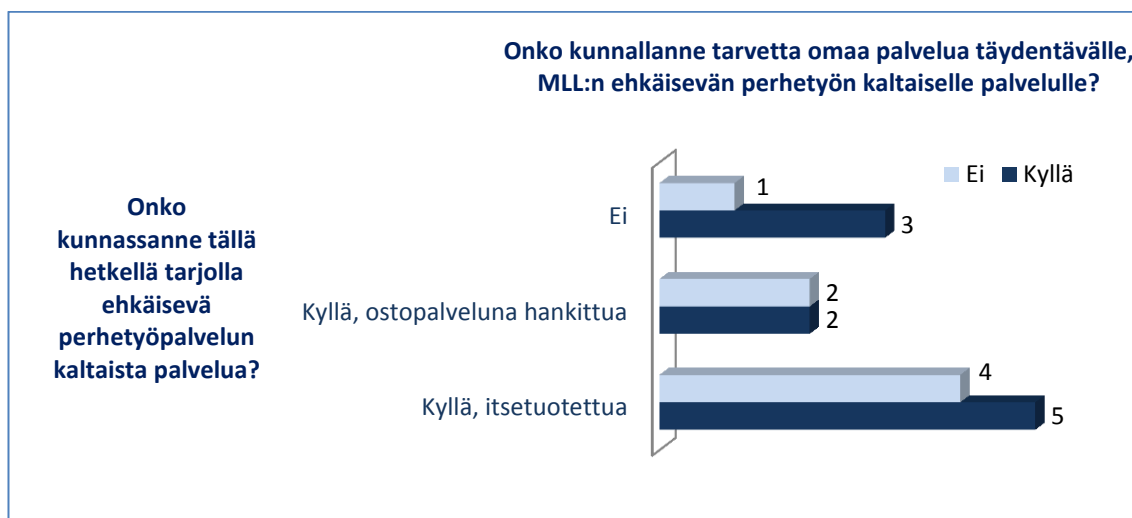
Merkittävää on, että 10 vastaajaa vastasi haluavansa lisämateriaalia ehkäisevä perhetyö- palvelusta ja vain neljä vastasi, että ei halua lisämateriaalia. Yksikään vastaajista ei toivonut lisätietoa palvelusta yhteydenotolla. Yhdeksän vastaajaa toivoi lisätietoa MLL:n Varsinais-Suomen piirin muista palveluista.

Mielenkiintoinen havainto oli, että kaksi vastaajaa jotka eivät halunneet lisätietoa ehkäisevä perhetyö- palvelusta, halusivat kuitenkin lisätietoa muista MLL:n Varsinais-Suomen piirin perhepalveluista. Ja toisaalta ne kolme vastaajaa, jotka eivät halunneet lisätietoa muista MLL:n perhepalveluista, halusivat lisätietoa nimenomaisesti ehkäisevä perhetyö – palvelusta. Vain kaksi vastaajaa ei halunnut lisätietoa ehkäisevä perhetyö - eikä muista perhe palveluista.

Neljän vastaajan kunnassa ei tarjottu vastaushetkenä lainkaan MLL:n ehkäisevän perhetyön kaltaista palvelua. Kolme näistä vastaajista toivoi lisätietoa MLL:n ehkäisevä perhetyö palvelusta ja kaikki toivoivat lisätietoa MLL:n muista perhe palveluista. Vastaajat, joiden kunnassa ei ehkäisevän perhetyön kaltaista palvelua ollut tarjolla ja toivoivat lisätietoa palvelusta,

vastasivat palvelulle olevan myös tarvetta. Kaikki vastaajat, jotka vastasivat palvelulle olevan tarvetta, toivoivat myös lisämateriaalia.

Kolme vastaajista, joiden kunnassa tarjotaan MLL:n ehkäisevän perhetyön kaltaista palvelua vain itse tuotettuna, vastasivat omaa palvelua täydentävälle palvelulle olevan kunnassa tarvetta. Kaksi vastaajista joiden kunnassa tarjotaan jo ostopalveluna tuotettua palvelua, kokivat tarvetta omaa palvelua täydentävälle palvelulle. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Täydentävän palvelutarpeen suhde tämänhetkiseen palveluntarjontaan

6 POHDINTA

Opinnäytetyötä tehdessäni kiinnostuin aiheesta laajemmaltikin. Mikä on oikea suhde julkisten sosiaalipalvelujen ja kansalaisjärjestöjen tarjoamien palvelujen välillä? Jos kansalaisjärjestöt tarjoavat niitä palveluja, jotka Suomessa mielletään julkisiksi, voi käydä niin, että julkinen valta vetäytyy palvelun tarjoamisesta. Jos palvelun tarjoamiseen eivät kuitenkaan järjestön varat riitä, voi tärkeäkin työ loppua yhtäkkiä ja palvelua tarvitsevat jäädä oman onnensa nojaan.

Ostopalvelutoiminta on kuitenkin erilaista. Siinä vastuu palvelun tuottamisesta ja valvonnasta säilyy kunnilla ja palvelu vain ostetaan muualta. Näin myös palveluun liittyvää osaamista säilyy julkisella puolella ja jos organisaatio, jolta palvelu on ostettu, lopettaa palvelun tuottamisen, voi kunta tarjota palvelua itse tai ostaa sen joltakin toiselta organisaatiolta.

Toisaalta voidaan myös miettiä, minkä verran tarvitaan julkista palveluntuotantoa. Voisiko suurimman osan sosiaalipalveluistakin tarjota yksityiset palveluntuottajat? Jos järjestöt tuottavat ne palvelut, joita ei voida markkinaehtoisesti tuottaa ja yritykset ne, joissa voidaan tuottaa voittoa, ei julkisia palveluja tarvittaisi ainakaan siinä laajuudessa kuin nykyään. Toisaalta usein on niin, että järjestö keskittyy vain yhden tai muutaman ihmisryhmän asioiden edistämiseen. Ovatko verovaroin tuotetut sosiaalipalvelut kuitenkin varmemmin useamman kohderyhmän saatavilla? Asiaa paljon mietittyäni ja siihen perehdyttyäni, en vielä kukaan osaa muodostaa selkeää kantaa.

Olen kuitenkin sitä mieltä, että niin sosiaali- kuin terveyspalvelujen tuottamisen valvontavastuu täytyy säilyttää kunnilla. Tämä ajatus johtaa miettimään asetelmaa, joka tällä hetkellä toteutuu Yhdysvalloissa. Siellä sosiaali- ja terveyspalvelutuotannon valvontakustannukset ovat erittäin korkeat ja jotkut ovat kyselleet, tulisiko julkinen palveluntuotanto jopa halvemmaksi kuin yksityisen tuotannon valvonta. Asia on siis erittäin monimutkainen ja tässäkin asiassa ”tieto lisää tuskaa”: mitä enemmän sosiaalipalvelun tuottamisesta ja hankinnasta tietää, sitä enemmän avautuu uusia kysymyksiä.

6.1 Havaintoja

Mielenkiintoinen havainto oli, että vaikka sosiaalipalvelujen ostaminen yksityiseltä palveluntuottajalta lähtee yleensä kunnan tarpeesta ja yhteydenotosta, Kovalaisen ja Österberg-Högstedtin (2006) mukaan yrittäjän aktiivisuus vaikuttaa kunnan yksityisten sosiaalipalvelujen hyödyntämiseen. Tähän taustaan nähden ehkäisevä perhetyö -palvelun tarvekartoitus ja markkinointikin on perusteltua.

Tarvekartoituksista tai – analyyseistä oli yllättävän vaikeaa löytää tietoa. Jos joku kirja aihetta käsittelee, tieto oli niin tiukasti sidottu yhteen aihealueeseen, esimerkiksi jonkin terveystarveluon tarpeeseen ja tiettyyn näkökulmaan, kuten terveystarveluon tarve lääkärin näkökulmasta, että mitään yleistä niistä ei saanut irti. Toisaalta tuntui mukavalta kirjoittaa kokonainen kappale tarvekartoituksesta, jossa ei ollut yhtään ”lainattua” ajatusta.

Opinnäytetyötä kirjoittaessani heräsi pelko, että en ehkä saa perusteltua teoreettisen viitekehyksen liitettävyyttä tutkimusongelmaan tarpeeksi hyvin ohjaajalleni, mahdolliselle yleisölle ja lopulta itselleni. Innostuin aiheesta niin, että halusin lukea ja kirjoittaa aiheesta mahdollisimman monipuolisesti. Sainko siis perusteltua kilpailuttamisesta, hankinnoista ja niihin liittyvästä osaamisesta kertovat kappaleeni kuuluvan olennaisesti aiheeseeni? Mielestäni suurin piirtein ja perustelut voi lukea johdannosta.

6.2 Haasteita

Tutkimusongelman valinta tuotti myös hieman ongelmia. Mannerheimin Lastensuojeluliitto on valtakunnallisesti yhtenäistämässä palvelunimityksiään ja -kuvauksiaan ja kiinnostuin aluksi tähän yhtenäistämistyöhön liittyvästä ehkäisevä perhetyö - palvelusta. Kuitenkin opinnäytteen kirjoitushetkellä Varsinais-Suomen piiri tarjoaa lähes samaa palvelua nimellä perhetyö. Vaihdoin siis nimen kesken kirjoitusprosessia, mikä aiheutti hiukan lisätyötä. Tämän jälkeen sain kuulla, että esimerkiksi uusissa esitteissä palvelun nimi onkin ehkäisevä perhetyö, jolloin palasin alkuperäisen nimen käyttöön. Onneksi palvelu itsessään on sama, joten tekstiä ei tarvinnut kovin paljon muokata.

Aikataulutuksen osoittautui vaikeaksi, koska aloittaessani opinnäytetyötä minulla oli vielä viimeinen harjoittelu suorittamatta, eikä tietoa harjoittelun aloittamisajankohdasta ollut. Lopulta suoritin työharjoittelua yhtä aikaa opinnäytetyön teon kanssa ja tämä ei tietenkään ole toivottava tilanne. Opinnäytetyön tekemistä kesäaikaan en myöskään voi suositella kesälomien vuoksi, etenkin jos työhön kuuluu kyselytutkimus.

6.3 Kyselyn arviointia

Pohdin pitkään soittaisinko vastaajille ja esittäisin kysymykset suoraan puhelimesta mutta, päädyin kuitenkin sähköpostilla lähetettävään kyselylinkkiin. Henkilökohtainen yhteydenotto olisi saattanut vähentää vastaushalukkuutta ja toisaalta vääristää vastauksia.

Muutaman muistutussähköpostin lähettämisen jälkeen oli vastauksia kertynyt 14. Tätä voinee pitää hyvänä vastausmääränä, koska kuntien työntekijöillä on usein kova kiire ja sähköpostiviestejä tulee valtavasti. Ensimmäinen vastaaja oli vastannut kyselyyn 21.9.2010 ja viimeinen 15.10.2010. Webropol-kyselyn raportista näkyy myös kyselyn vastaamiseen kulunut aika. Suurimmalla osalla vastaaminen oli kestänyt 1 - 2 minuuttia. Pidin siis lupaukseni siitä, että vastaaminen vie vain muutaman minuutin. Kuitenkin noin lyhyt vastausaika herättää kysymyksiä. Ovatko vastaajat suhtautuneet kyselyyn vakavasti? Olisiko kannattanut kysyä enemmän kysymyksiä? Keskustelimme kyselyn pituudesta MLL:n ohjaajani kanssa ennen kyselyn lähettämistä ja päädyimme siihen, että kysymysten määrä oli sopiva.

LÄHTEET

- Hankinnat.fi 2010. Viitattu 31.10.2010
http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;161;120419;120423;120886;122506;122508
- HILMA, Julkiset hankinnat 2010. Viitattu 24.10.2010
http://www.hankintailmoitukset.fi/fi/docs/tilastot_1.1-31.12.2009
- Kauppinen, S. & Niskanen, P. 2005. Yksityinen palveluntuotanto sosiaali- ja terveydenhuollossa. Raportteja 288. Helsinki: Stakes.
- Korppi-Tommola, A. 1990. Terve lapsi – kansan huomen. Mannerheimin Lastensuojeluliitto: Helsinki.
- Kovalainen, A. & Österberg-Högstedt, J. 2008. Sopimisen mekanismit sosiaali- ja terveyspalveluissa. Pole-Kuntatieto Oy: Helsinki. Saatavissa: <http://www.kaks.fi/sites/default/files/library/attachments/Kovalainenpdf.pdf>
- Kustavi 2010. Kuntatietoa. Viitattu 9.8.2010
<http://www.kustavi.fi/index.html?n=6112&Kuntatietoa>
- Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta 3.8.1992/733.
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.
- Linna, P & Pihkala, T. 2008. Kilpailutus ja toimittajayhteistyö kunnissa. Pole-Kuntatieto Oy: Helsinki.
http://www.motivanhankintapalvelu.fi/files/95/Kilpailutus_ja_toimittajayhteistyö_kunnissa_.pdf
- Lith, P. 2006. Yritystoiminta ja kuntien ostopalvelut sosiaali- ja terveydenhuollossa. KTM Julkaisuja 25/2006. Edita Publishing Oy: Helsinki.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010. Viitattu 15.6.2010 <http://www.mll.fi>.
- Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri 2010a. Viitattu 15.6.2010
http://varsinaissuomenpiiri.mll.fi/tietoa_piirista/.
- Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri 2010b. Viitattu 9.10.2010
http://varsinaissuomenpiiri.mll.fi/tietoa_piirista/toimintamuodot/
- Martikainen, T. 2009. Uudistaako kilpailuttaminen kuntia? Pole-Kuntatieto Oy: Helsinki.
- Narikka, J. 2008. Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen ja hankinta. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Peltosalmi, J.; Vuorinen, M. & Särkelä, R. Järjestöbarometri 2009. Ajankohtaiskuva sosiaali- ja terveysjärjestöistä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.
- Patentti- ja rekisterihallitus (PRH). 2010. Viitattu 15.7.2010
<http://www.ytj.fi/yrityshaku.aspx?path=1547;1631;1678&kielikoodi=1>
- Raha-automaatti yhdistys (RAY) 2010. Viitattu 28.10.2010
<http://www.ray.fi/avustustoiminta/tiedotteet/tiedote.php?id=937&l1=1>
- Ruskon kunta 2010. Viitattu 23.10.2010 <http://www.rusko.fi/Suomeksi/Etusivu/Sosiaalipalvelut>

Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/710.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Suomen virallinen tilasto (SVT), Sosiaaliturva.2007. Yksityinen palvelutuotanto sosiaali- ja terveydenhuollossa 2004. Helsinki: Stakes.

Tilastokeskus 2010. Ennakkoväkiluku alueittain, kesäkuu 2010. Viitattu 9.8.2010 <http://pxweb2.stat.fi/Dialog/Saveshow.asp>

Turku 2010. Ajankohtaiskatsaus Turusta 1/2010. Viitattu 9.8.2010 <http://www.turku.fi/Public/download.aspx?ID=101484&GUID={F3CA56C6-1DD7-4E32-B383-37E346D0277A}>

Työ ja elinkeinoministeriö 2010. Viitattu 24.10.2010 <http://www.tem.fi/index.phtml?s=2015>

Valkama, P; Kallio, O & Kankaanpää, J. 2008. Kuntapalvelujen kilpailuttamisen taloudelliset vaikutukset, II osa. Pole-Kuntatieto Oy: Helsinki. http://www.kaks.fi/sites/default/files/1203-Kunnat_ja_kilp_12_web.pdf

Volk, Raija & Laukkanen Tuula, 2007. Palvelusetelin käyttö. Selvityksiä 2007:38. Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavissa myös http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/_julkaisu/1064619#fi.

LIITE 1 KUNTIIN LÄHETETTY SÄHKÖPOSTIViesti

Hei,

Teen liiketalouden (AMK) opinnäytetyötä jossa kartoitan Mannerheimin Lastensuojeluliiton ehkäisevä perhetyö -palvelun tarvetta Varsinais-Suomen kunnissa. Perehdyn opinnäytteessäni kunnan, erityisesti sosiaalialan järjestöiltä tekemiin, palveluhankintoihin liittyviin käytänteisiin ja lainsäädäntöön. Vastauksenne aihetta koskeviin muutamaan kysymykseen on opinnäytetyöni kannalta erittäin tärkeä. Kyselyyn vastaaminen vie vain muutaman minuutin. Vastauksenne ei ole millään tapaa sitova eikä kuntakohtaisia vastauksia julkaista opinnäytetyössäni. Kyselyyn pääsette klikkaamalla linkkiä <http://www.webropol.com...>

MLL:n Varsinais-Suomen piiri on laajentamassa palvelualueitaan ja kartoittaa nyt uusia yhteistyömahdollisuuksia. Tässä kyselyssä keskitytään Ehkäisevä perhetyö- palveluun mutta Mannerheimin Lastensuojeluliito tarjoaa myös muita palveluja lapsiperheille.

Ehkäisevä perhetyö on

- Ammatillista lasten leikittämistä, pelailua, ulkoilua ym. joka mahdollistaa esimerkiksi vanhemman terapiassa, AA-kerhossa tms. käynnin
- Lastenhoitoon, kasvatukseen ja turvallisuuteen liittyvien asioiden läpikäyntiä keskustellen ja yhdessä tehden
- Käytännön ohjausta arjen hallintaan liittyvien kotiaskareiden hoidossa yhdessä tekemisen avulla
- Perheen sosiaalisten verkostojen vahvistamista
- Perheen tukemista kriisi- ja riskitilanteissa
- Muiden tukimuotojen piiriin ohjaamista ja, tarvittaessa, saattamista.

Kunta voi hankkia MLL:n tarjoamaa ehkäisevää perhetyötä täydentämään kunnan omia palveluja. MLL:n perhetyöntekijän erityisosaamista on käytännön toiminnan kautta ohjaaminen, jolloin perhettä tukevaan moniammatilliseen tiimiin saadaan erityisosaamista lasten kanssa toimimiseen sekä käytännönläheiseen perheen tukemiseen ja ohjaukseen. Palvelua toteutetaan joustavasti myös iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Palvelusta laaditaan ostopalvelusopimus.

Kyselyyn pääsette klikkaamalla linkkiä

<http://www.webropol.com...>

Kiitos ajastanne!

LIITE 2 KYSELYLOMAKE

Ehkäisevä perhetyö

MLL:n ehkäisevä perhetyö voi olla tilapäistä tukea esimerkiksi silloin, kun perheenjäsen on uupunut tai sairas tai kun vanhemmat tarvitsevat tukea arjessa jaksamiseen. Ehkäisevä perhetyö voi olla myös säännöllistä ja tavoitteellista silloin, kun lastensuojelun työntekijöillä on herännyt huoli lapsen tilanteesta perheessä. Ehkäisevä perhetyö on käytännönläheistä, ammatillista kotipalvelua ja räätälöidään kunkin perheen tarpeisiin sopivaksi. Työtä tehdään yhteistyössä kunnan, perheen ja MLL:n työntekijöiden kesken.

- 1) Vastaaajan kunta
- 2) Onko kunnassanne tällä hetkellä tarjolla MLL:n ehkäisevän perhetyön kaltaista palvelua?
 - ☐ Kyllä, itse tuotettua
 - ☐ Kyllä, ostopalveluna hankittua
 - ☐ Ei
- 3) Onko kunnallanne tarvetta omaa palveluunne täydentävälle, MLL:n ehkäisevän perhetyön kaltaiselle palvelulle?
 - ☐ Kyllä
 - ☐ Ei
- 4) Onko kunnallanne tarvetta erityisesti joko pitkäkestoiselle, jatkuvaluonteiselle tai lyhytaikaiselle tiiviille ehkäisevä perhetyö - palvelulle?
 - ☐ Kyllä, pitkäkestoiselle
 - ☐ Kyllä, lyhytaikaiselle
 - ☐ Tarvetta on molemmille
 - ☐ Palvelulle ei ole tällä hetkellä tarvetta
- 5) Haluatteko lisätietoa ehkäisevä perhetyö palvelusta?
 - ☐ Kyllä, yhteydenottoa
 - ☐ Kyllä, lisämateriaalia
 - ☐ Ei kiitos

6) Haluatteko lisätietoa MLL:n Varsinais-Suomen piirin muista perhepalveluista?

☐ Kyllä kiitos

☐ Ei kiitos

Kiitos ajastanne!